

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμιση» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » » »	14	2
» » : » » » » » »	13	3
<i>Βασιλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκη</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικήν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγήν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότητα τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὄρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
<i>Τφ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Τί»	21	4
	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	<i>Ἑλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρηση τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγή στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν»	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθήναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρηση βιβλίου : 1) Ἑλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδη	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ

ὑπὸ PHILIP VERNON

Μετάφρασις Τασίας Πασσάκου—Κυριαζοπούλου

Τὰ κατωτέρω ἐκτιθέμενα ἀποτελοῦν μετάφρασιν διαλέξεως ὀργανωθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Συλλόγου Ἐκπαιδευτικῶν Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ τῆ συνεργασία τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου, δοθείσης δὲ ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τὴν 3ην Ἀπριλίου ἐ.ε. ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ψυχολογίας καὶ Παιδαγωγικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Λονδίνου κ. Φιλίππου Βέρνον.

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ 20ου αἰῶνος ἡ ψυχολογία ἤσκησε σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Κατέστησε τὴν διδασκαλίαν εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον καὶ τὸ δημοτικὸν σχολεῖον ὀλιγώτερον τυπικὴν καὶ τὴν ἐστήριξεν εἰς τὸ παιγνίδι καὶ τὰς φυσικὰς δραστηριότητας τῶν παιδιῶν. Ἐβοήθησεν τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἀναγκῶν, τῶν κλίσεων καὶ ἐνδιαφερόντων τῶν μαθητῶν του, ἧτις εἶναι συντελεστικὴ μιᾶς καλύτερας μεταχειρίσεως καὶ ἀποτελεσματικωτέρας διδασκαλίας. Ἀλλὰ ἡ σημαντικωτέρα συμβολὴ τοῦ ψυχολόγου εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν θεωρίαν καὶ πράξιν εἶναι ἡ ἔννοια τῆς Νοημοσύνης καὶ ἡ μέτρησις αὐτῆς. Οἱ διδάσκαλοι ἀντελήφθησαν τὴν εὐρείαν ἔκτασιν τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν μεταξὺ παιδιῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἢ τῆς αὐτῆς τάξεως. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι λογικὸν νὰ προσδοκᾶται ἡ ἐκμάθησις τῆς αὐτῆς ὕλης ἢ ἡ ἐπίδοσις μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν ἀπὸ τὸ σύνολον τῆς τάξεως. Ἡ ἀξία μιᾶς περισσότερον ἀτομικῆς προσεγγίσεως ἐγένετο εὐρέως κατανοητή. Ἐπιπροσθέτως οἱ ψυχολόγοι μᾶς ἔδωσαν σταθμισμένα tests νοημοσύνης τὰ ὁποῖα παρέχουν μιᾶν καλὴν ἔνδειξιν τῆς μελλοντικῆς προσόδου ἐκάστου παιδιοῦ. Τὰ tests αὐτὰ ἔχουν ἀποβῆ πολὺτιμα καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ εἰς τὴν κλινικὴν καθοδήγησιν τοῦ παιδιοῦ. Δι' αὐτῶν εἶναι εὐκόλον νὰ διαγνωσθῶν αἱ αἰτίαι καθυστέρησεως εἰς τὴν σχολικὴν ἐργασίαν. Εἰς τινὰς χώρας καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Ἀγγλίαν χρησιμοποιοῦνται εὐρέως τὰ ὁμαδικὰ tests νοημοσύνης διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν ἱκανῶν παιδιῶν, ἡλικίας 11 ἐτῶν, πρὸς ἐπιτιμῆ συνέχισιν ἀνωτέρων σπουδῶν εἰς σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Ὁμοίως κατὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐκ τοῦ σχολείου

βοηθοῦν εἰς τὴν ἔνδειξιν τοῦ εἶδους ἀπασχολήσεως διὰ τὴν ὁποῖαν τὸ ἄτομον εἶναι περισσότερον κατάλληλον.

Ἡ χρησιμοποίησις αὐτῆ τῶν tests νοημοσύνης ἐγείρει τὸ πρόβλημα τῆς φύσεως τῆς νοημοσύνης, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου διετυπώθησαν σοβαρὰ γνώμαι. Κατ' ἀρχὴν θὰ ἐκθέσω τὰς γνώμας αὐτάς καὶ ἐν συνεχείᾳ θὰ παρουσιάσω τὰ σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι ἐσφαλμένα. Ὁ καθηγητὴς Τέρμαν (Terman) εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὁ καθηγητὴς Μπέρτ (Burt) εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ πλείστοι ἄλλοι σπουδαῖοι ψυχολόγοι ἔχουν διδάξει ὅτι νοημοσύνη εἶναι ἡ γενικὴ πνευματικὴ δύναμις ἢ ἡ πνευματικὴ ἰκανότης, ἧτις προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν κληρονομικότητα δηλ. ἀπὸ τὰ χρωματοσώματα τὰ ὁποῖα κληρονομοῦμε ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας. Καθὼς τὸ ἄτομον ἀναπτύσσεται, τὰ χρωματοσώματα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα προσδιορίζουν τὸν ρυθμὸν τῆς ἀναπτύξεως, τὴν ἰκανότητα μαθήσεως, τὸ ἕψος τῆς συνδυαστικῆς σκέψεως καὶ τῆς νοητικῆς δεξιότητος τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ὡς τὴν μετεφηβικὴν ἡλικίαν. Προσδιορίζουν δηλ. τὴν ἐπιδεκτικότητα μαθήσεως ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκπαιδεύσεως τὴν ὁποῖαν τὸ ἄτομον ἔχει λάβει. Ἡ πνευματικὴ ἡλικία τοῦ ἀτόμου, καθὼς ἐμετρήθη ὑπὸ τῶν tests τοῦ Binet ἀναπτύσσεται ὁμαλῶς ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος μέχρις ὅτου, περὶ τὸ 15ον ἔτος, φθάσει εἰς πλήρη πνευματικὴν ὀριμότητα. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ Δείκτης Νοημοσύνης (Intelligence Quotient ἢ I Q.)—δηλ. τὸ κλάσμα τῆς πνευματικῆς διὰ τῆς χρονολογικῆς ἡλικίας—παραιμένει σχεδὸν σταθερὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ὡς ἐκ τούτου δύναται νὰ διαγνωσθῆ, ἀκόμη καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνέγων, τὸ ἕψος τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς σταδιοδρο-

μίας τὸ ὅποιον εἶναι πιθανὸν νὰ ἐπιτύχη τὸ αὐτομόν. Ἡ ἀγωγή εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὸ σχολεῖον εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν κάποια ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ μαθητοῦ εἰς ὠρισμένα μαθήματα, ἀλλὰ ἔχουν μηδαμινὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς νοημοσύνης του, δεδομένου ὅτι αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὠριμάνσεως τῶν κληρονομικῶν προδιαθέσεων. Ἀληθῶς, πειράματα ἐπὶ υἰοθετημένων παιδιῶν ἢ ἐπὶ μονοζύγων διδύμων (Identical twins) τὰ ὅποια ἔχουν ἀνατριπῆ εἰς διαφορετικὰ περιβάλλοντα, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ ἀγωγή ἔχει κάποια ἐπίδρασις. Ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Burt καὶ ἄλλων ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ κληρονομικότης προσδιορίζει τὴν νοημοσύνην ἐνὸς παιδιοῦ τουλάχιστον κατὰ 8% καὶ τὸ περιβάλλον κατὰ 20% τὸ πολύ.

Αὕτη, ἐν συντομίᾳ, εἶναι ἡ ὀρθόδοξος θεωρία. Ὑποθέτω ὅτι πολλοὶ ἀπὸ σᾶς τὴν γνωρίζουν, ἐφ' ὅσον ἔχουν σπουδάσει Παιδαγωγικὰ ἢ Ψυχολογίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια αἱ ἀπόψεις τῶν ψυχολόγων ἔχουν ἀλλάξει σημαντικῶς. Εἰς τοῦτο συνέβαλον αἱ ἐπιστημονικὰ ἔρευνα αἱ ὅποια ἐπεσώρευσαν περισσότερο ἀποδείξεις. Ἴδῃ μία πολὺ διαφορετικὴ θεωρία ἔχει ἐπικρατήσει. Ἡ προσπάθειά μου σήμερα εἶναι νὰ σᾶς παρουσιάσω μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀδύνατα σημεῖα τῶν παλαιῶν ἀποψέων καὶ νὰ θέσω ἐνώπιόν σας περισσότερο συγχρόνους θεωρίας τῆς νοημοσύνης αἱ ὅποια ἐπέδρασαν, καθὼς θὰ δειχθῆ, καὶ ἐπὶ τῶν μετρήσεων καὶ τῆς γενικωτέρας ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς.

Κατ' ἀρχὴν ὁ Δείκτης Νοημοσύνης (τὸ I.Q.) οὐδόλως ἀποδεικνύεται σταθερὸς, ὡς θὰ ἔπρεπε ἂν ἡ νοημοσύνη ἦταν κληρονομικὴ, κατὰ τὴν μετὰ τινα ἔτη ἐπανεξετάσιν τῶν αὐτῶν παιδιῶν. Εἰς πλείστας περιπτώσεις θεβαίως ἡ διαφορὰ εἶναι μικρὰ—περίπου 10 βαθμοὺς πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν μέτρησιν. Ἀλλὰ μεταξὺ τῆς ἡλικίας 6—11 ἐτῶν ἢ 11—16, δηλαδὴ εἰς μίαν χρονικὴν περίοδον πλὴ ο ν τῶν πέντε ἐτῶν, ὁ Δείκτης Νοημοσύνης μᾶς μεγάλῃς ἀναλογίας—περίπου τοῦ 1)6 τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν παιδιῶν—μπορεῖ ν' ἀλλάξη κατὰ 15 βαθμοὺς πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω. Εἰς σπανιωτέρας δὲ περιπτώσεις εἶναι δυνατόν νὰ χαθοῦν ἢ νὰ κερδηθοῦν 30 ἢ ἀκόμη καὶ 40 βαθμοὶ ἀπὸ τὸν ἀρχικὸν δείκτην νοημοσύνης. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι τὰ tests νοημοσύνης δὲν ἔχουν διαγνωστικὴν ἀξίαν. Διὰ τὰ περισσότερα παιδιά παρέρχουν ἕναν γρήσιμον δείκτην σχολικῆς ἐπιδόσεως δι' ἀρκετὰ μελλοντικὰ ἔτη. Πάντως ἡ μακροχρόνιος ἔρευνα τοῦ Τέρμαν ἐπὶ 1.000 ἰδιοφυῶν παιδιῶν μὲ ἰψηλὸν Δ.Ν. (I.Q.) εἰς τὴν Καλλιφορνίαν, ἀπέδειξεν ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία αὐτῶν τῶν παιδιῶν εὑρέθησαν νὰ κατέχουν ἰψηλὰς θέσεις ὅταν

ἔγιναν ἐνήλικες ἢ νὰ ἐξασκοῦν ἀνώτερα ἐπαγγέλματα, ἂν καὶ εὑρέθησαν καὶ ἐδῶ μερικαὶ ἐξαιρέσεις παιδιῶν τὰ ὅποια δὲν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς τοιαύτας προσδοκίας.

Ἐὰν ἡ νοημοσύνη μετρηθῆ πρὶν τῆς ἡλικίας τῶν 5 ἢ 6 ἐτῶν, ἡ συμφωνία μὲ τὴν μελλοντικὴν ἐπίδοσιν εἶναι πολὺ μικρότερη. Πράγματι ὁ ρυθμὸς ἀναπτύξεως τῶν αἰσθητικοκινητικῶν ἱκανοτήτων καὶ τοῦ λόγου ἐνὸς νηπίου κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς του δὲν μᾶς λέγει τίποτε τὸ οὐσιῶδες διὰ τὰς μελλοντικὰς του ἐκπαιδευτικὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς ἱκανότητας.

Ἐνα ἄλλο πολὺ σημαντικὸν σημεῖον τοῦ πρέπει νὰ σημειωθῆ εἶναι ὅτι ὁ Δ. Ν. εἶναι λίαν πιθανὸν νὰ μείνῃ ἀρκετὰ σταθερὸς ἐὰν τὸ περιβάλλον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ ἡ ἐκπαίδευσις ὁμοίομορφος. Ἐπὶ παραδείγματι ἡ νοημοσύνη τοῦ παιδιοῦ ποὺ ζῆ εἰς τὸ αὐτὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον καὶ λαμβάνει συνεχῶς τὴν αὐτὴν ὁμοίομορφον σχολικὴν ἀγωγὴν, ἀναμένεται νὰ μὴν παρουσιάσῃ διακυμάνσεις. Πάντως εἰς ἕνα νέον σχολεῖον δύναται νὰ λάβῃ πλουσιωτέρας ἢ πτωχοτέρας πνευματικὰς ὠθήσεις ἀπὸ πρὶν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον θεβαίως ἐπιδοῦ καὶ εἰς τὴν νοημοσύνην ἀναλόγως. Εἰς μίαν ἔρευναν τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησα, εἰς μίαν μεγάλην Ἀγγλικὴν πόλιν, ἐμέτρησα τὴν νοημοσύνην ὄλων τῶν ἀγοριῶν κατὰ τὴν ἀποφοίτησιν των ἐκ τοῦ δημοτικοῦ σχολεῖου. Κατόπιν, μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀγόρια ἐπροχώρησαν διὰ σπουδὰς εἰς τὰ κλασσικὰ γυμνάσια μὲ τὸ ἀκαδημαϊκὸν πρόγραμμα. Ταῦτα θεωροῦνται ἀνώτερα τῶν ἄλλων τύπων σχολείων μέσης ἐκπαίδευσως καὶ ὑπάρχει εἰς αὐτὰ ἰσχυρὰ πίεσις δι' ἀνωτέραν μόρφωσιν. Ἀλλὰ ἀγόρια συνέχισαν σπουδὰς εἰς τεχνικὰ γυμνάσια καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὰ ὀνομαζόμενα μοντέρνα γυμνάσια, εἰς πλείστα τῶν ὁποίων ἡ διδασκαλία δὲν ἦτο τόσο ἀποτελεσματικὴ καὶ οἱ μαθηταὶ καθὼς καὶ οἱ γονεῖς των ἀντιπαθοῦσαν αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ σχολεῖου καὶ τὸ θεωροῦσαν ὀχληρὸν ἢ χωρὶς ἐνδιαφέρον. Μετὰ τοῖα ἔτη ἐπανέλαβον τὴν μέτρησιν εἰς τὰ αὐτὰ ἀγόρια καὶ εὑρῆκα ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐφοίτων εἰς τὰ καλύτερα σχολεῖα εἶχον κερδίσει περὶ τοὺς 7 ἕως 17 βαθμοὺς νοημοσύνης περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐφοίτων εἰς τὰ χειρότερα σχολεῖα. Παρόμοια ἀποτελέσματα ἀνεφέρθησαν ἀπὸ τὸν καθηγητὴν Λόρτζ (Lorge) εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὸν καθηγητὴν Χούσον (Huson) εἰς τὴν Σουηδίαν. Μᾶς ἀπέδειξαν ὅτι ἡ χρονικὴ περίοδος τῆς ἐκπαίδευσως ἔχει μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν νοημοσύνην. Σπουδασταὶ αἱ ὅποιοι λαμβάνουν πλήρη μέσιν καὶ πανεπιστημιακὴν ἐκπαίδευσιν κερδίζουν περίπου 12 βαθμοὺς νοημοσύνης περισσότερους τῶν συνομηλίκων των μὲ τοὺς ὁποίους ἀρχικῶς ἔχουν τὴν αὐτὴν νοημοσύνην ἀλλὰ οἱ ὅποιοι διακόπτουν τὴν σχολικὴν

των φοίτησιν περί τὸ 14ον ἢ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ κατοπιν ἀναλαμβάνουν ἐργασίαν ὡς ἀνειδίκευτοι ἐργάται εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα, ἐνθα τὰ πνευματικὰ κεντρίσματα εἶναι ἐλάχιστα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ Λευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ἀνέλυσα τὰ ἀποτελέσματα τῶν tests 70.000 περίπου στρατευσίμων τοῦ Βρετανικοῦ Ναυτικοῦ, τῶν ὁποίων ἡ ἡλικία ἐκυμαίνεται ἀπὸ 17 ἕως 40 ἐτῶν καὶ πλέον. Εὐρήκα ὅτι ὑπάρχει μιὰ γενικὴ τάσις νὰ ἐλαττωθῆ ἡ ἰκανότης μετὰ τὴν ἡλικίαν. Ἀλλὰ ὅταν ἐταξινοήσῃ τὰ ἀποτελέσματα κατὰ ἐπαγγέλματα τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἐγένετο φανερόν ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἶχον ἐγκαταλείψει τὸ σχολεῖον ἐνωρίς καὶ εἰσηλθόν εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα ὡς ἀνειδίκευτοι ἐργάται, ἐνθα σπανίως ἔκαμνον χρῆσιν τοῦ μυαλοῦ των, ἐπῆραν τὴν κατιούσαν πολὺ ἐνωρίτερον. Ἐνῶ ἐκεῖνοι τῶν εἰδικευμένων ἐπαγγελμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν μεγαλυτέραν ἀσκησιν τῆς νοημοσύνης, ὡς εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τῶν ἠλεκτρολόγων ἢ τῶν ὑπαλλήλων, ἔδειχον διαφορετικὴν ἐξέλιξιν ἢ νοημοσύνη αὐτῶν ἤρξανε συνεχῶς ἐπὶ μακρότερον χρονικὸν διάστημα καὶ ἐξησθένει βραδύτερον. Οὕτω ἡ γνώμη ὅτι ἡ νοημοσύνη κανονικῶς αὐξάνει μέχρι τῶ 15ον ἔτος, ὅτε φθάνει εἰς τὸ μᾶξιμον καὶ ἔπειτα παραμένει σταθερῆ, εἶναι μετὰ βεβαιότητος λανθασμένη. Ἄλλων προχωρεῖ αὐξανόμενη πολὺ πέραν αὐτῆς τῆς ἡλικίας, ἐνῶ ἄλλων σταματᾷ καὶ ἀρχίζει νὰ ἐλαττωθῆ ἢ κρίσις, ἢ ἐλαστικότης σκέψεως καὶ ἡ ἰκανότης διὰ περαιτέρω μάθησιν.

Τοιαῦτα ἀποτελέσματα ἔχουν εὐλόγως λίαν σημαντικὴν ἀξίαν διὰ τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν. Ἐὰν ἀναπτύξωμε τὸ ἐνδιαφέρον εἰς τοὺς ἐφήβους καὶ εἰς τοὺς γονεῖς των, οὕτως ὥστε νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχίζουσιν σπουδὰς ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἢ γὰ λαμβάνουσιν ἐπιμόρφωσιν ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν, δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἠρῶσωμε τὸ ἐπίπεδον νοημοσύνης τοῦ πληθυσμοῦ οὕτως ὥστε ὁ λαὸς ν' ἀποβῆ περισσότερο λογικὸς καὶ περισσότερο μορφωμένος. Ἀλλὰ εἰς τὰς περισσοτέρας χώρας δὲν παρέχεται ἤδη πλήρως μέση ἐκπαίδευσις εἰς ὅλους καὶ πολλοὶ μαθηταὶ ἀντιπαθοῦν τὸ σχολεῖον καὶ τὸ ἐγκαταλείπουν ὅσον συντομώτερον δυνατόν. Αὐτοὶ βεβαίως δὲν ἀναπτύσσουσιν τὰς πνευματικὰς τῶν δυνατότητας εἰς τὸ ἔπακρον καὶ αὐτοὶ ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μετατραποῦν εἰς ἡλιθίαν μᾶζαν ἐνηλίκων, χωρὶς μορφωτικὰ ἐνδιαφέροντα χωρὶς βαθυτέραν κατανόησιν τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν προβλημάτων. Φυσικὰ οὗτοι ἀνατρέφουσιν ἀργότερον τὰ τέκνα των ἀνοήτως καὶ ἀποτυγχάνουσιν νὰ ἐνθαρρύνουσιν αὐτὰ διὰ νὰ ἐπιτύχουσιν καλύτεραν ἀγωγὴν καὶ ἐκπαίδευσιν. Καὶ οὕτω ὁ κύκλος συνεχίζεται.

Σχετικαὶ ἐρευναι Ἀμερικανῶν παρέχουσιν σοβαρὰς ἀποδείξεις ἐπίσης, αἱ ὁποῖαι πείθουσιν ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ περιβάλλοντος τῶν μικρῶν παιδιῶν ἐπιφέρει καὶ ἀντίστοιχον ἀλλαγὴν τῆς πνευματικῆς των στάθμης. Οὕτω εἰάν, τὰ μικρὰ παιδιὰ ἐνὸς ὀρφανοτροφείου, ὅπου ὑπάρχει παντελὴς ἔλλειψις πνευματικῆς διεγέρσεως, μετακινήθουσιν εἰς ἕνα θετὸ σπίτι μετὰ γονεῖς μορφωμένους, εἶναι δυνατόν νὰ παρατηρηθῆ ἐκεῖ μιὰ βελτίωσις τῆς νοημοσύνης των πλέον τοῦ 20% κατὰ μέσον ὄρον. Φυσικὰ ὑπάρχουσιν πλείστα δυσκολία ἵνα ἐλεγχθοῦν ὅλοι οἱ σχετιζόμενοι μετὰ τὰς ἐρεῖνας αὐτὰς παράγοντες. Ἀλλὰ καταλαβαίνετε τώρα ὅτι ἀρκετὸ μέρος ἀπὸ τὴν ἀντίθεσιν καὶ τὴν χλείψην μετὰ τὴν ὁποῖαν ὑπεδέχοντο τὰ ἀποτελέσματα τῶν ψυχολόγων τοῦ 1930, προήρχετο ἀπὸ τὴν ἀκλόνητον πίστιν ὅτι ἡ νοημοσύνη ἦτο μιὰ προκαθορισμένη καὶ κρυσταλλοποιημένη ἰδιότης. Ὁ Burt καὶ ἄλλοι ἔδειξαν ὅτι οἱ μονόζυγοι δίδυμοι ἀδελφοὶ εἰάν χωρισθοῦν ἀπὸ μικρῶν ἡλικίαν καὶ ἀνατραποῦν εἰς διαφορετικὰς οἰκογενείας δὲν παρουσιάζουσιν μεγάλην διαφορὰν εἰς τὴν νοημοσύνην ἐνῶ οἱ δίζυγοι δίδυμοι διαφέρουσιν περὶ τοὺς 20 βαθμούς. Ἀλλὰ δὲν ἔχει κατανοηθῆ ὅτι ὁ βαθμὸς τῶν διαφορῶν τοῦ περιβάλλοντος μετὰ τὴν ἀνεπτυγμένων κοινωνιῶν, ὡς εἶναι ἡ Βρετανία καὶ ἡ Ν. Ἀμερική, εἶναι μικρὸς καὶ ὅτι αἱ περισσότεραι οἰκογένειαι καὶ τὰ περισσότερα σχολεῖα παρέχουσιν τὰ ἀναγκαῖα ἐρεθίσματα διὰ τὴν κανονικὴν πνευματικὴν ἐξέλιξιν τῶν παιδιῶν.

Διαφέρει ὅμως τὸ ζήτημα εἰάν ἐξετάσωμε καταστάσεις περισσότερον ἀντιθέτους. Ἡ σύγκρισις μετὰ τὸν Δυτικὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ μιᾶς ἰσπανοαπτικῆς κοινωνίας, ὡς εἶναι ἡ Ἀφρική, ἢ ἡ Ἰνδία καὶ μερικαὶ πρωτόγονοι φυλαὶ εἰς Αὐστραλίαν, παρουσιάζει τεραστίας διαφοράς. Προσφάτως εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ μετρήσω τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν ἐπίδοσιν παιδιῶν τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ νὰ παρατηρήσω τοὺς λίαν δυσμενεῖς παράγοντας οἱ ὅποιοι ἐπηρεάζουσιν τὴν πνευματικὴν των ἀνάπτυξιν. Ὁ μέσος ὄρος τοῦ Δ.Ν. (I Q) μετὰ Βρετανικὰ μέτρα ἦτο περίπου 75 ἀντὶ 100, δηλαδὴ ὁ αὐτὸς περίπου μετὰ τὸν Δείκτην Νοημοσύνης τῶν Νέγρων τῶν Νοτίων κρατῶν τῆς Ἀμερικῆς. Φυσικὰ δὲν θὰ πρέπη ν' ἀποκλεισθοῦν αἱ πιθανότητες τῶν κληρονομικῶν προδιαθέσεων ἀλλὰ εἶναι φανερόν ὅτι μερικοὶ ἢ ὅλοι ἀπὸ τοὺς κάτωθι παράγοντας τοῦ περιβάλλοντος παίζουν σπουδαῖον ρόλον.

Ἐν πρώτοις ὑπάρχει μεγάλη φτώχεια, κακὴ ὑγεία καὶ κακὴ διατροφή. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ὄχι μόνον εἰς τὴν ὑγιεινὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμβρύου πρὶν τῆς γεννήσεως ἀλλὰ ἐπίσης νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ζωτικότητα καὶ ἐνεργητικότητα μετὰ τὰς ὁποίας τὰ ἐν ἀνάπτυξιν παιδιὰ ὀφείλουσιν νὰ εἶναι ἐφοδιασμένα, εἰάν

πρόκειται να εξερευνηθούν τόν γύρω των κό-
σμον ενεργητικώς και ούτω να λαμβάνουν τὰ
ἀναγκαῖα ἐρεθίσματα πρὸς καλλιέργειαν τῶν
ἀντιληπτικῶν καὶ νοητικῶν των δυνάμεων.
Ἐκ δευτέρου τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα
τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν εἶναι «ἀπαγόρευ-
σις». Τὰ παιδιά ἀγαπῶνται πάρα πολὺ ἀλλὰ
ἀναμένεται ἀπ' αὐτὰ νὰ εἶναι ὑποτακτικά
καὶ παθητικά, νὰ ὑπακούουν τυφλῶς εἰς τοὺς
γονεῖς καὶ διδασκάλους. Αὐτὸ ἔρχεται εἰς
ἀντίθεσιν μὲ τὰ πορίσματα τῶν Ἀμερικανι-
κῶν ἐρευνῶν, ὅτι δηλ. μία δημοκρατικὴ οἰκο-
γενεϊκὴ ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης καὶ ἐκ-
τιμήσεως μεταξὺ παιδιῶν καὶ γονέων εἶναι
βοηθητικὴ, ἢ δὲ ἐνθάρρυνσις τῆς ἀνεξαρτη-
σίας καὶ αὐτενεργείας εἶναι ἰδιαίτερος σπου-
δαία. Οὔτε ἡ δουλικότης οὔτε ἡ ὑπερβολικὴ
ἐξάρτησις ἢ ἡ ὑπερβολικὴ στοργὴ συντελοῦν
εἰς τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικό-
τητος ἢ τῆς νοημοσύνης.

Ἐνα τρίτον σημεῖον τὸ ὁποῖον παρατη-
ρεῖ κανεὶς μεταξὺ τῶν παιδιῶν τῶν Λυτικῶν
Ἰνδιῶν εἶναι ἡ μεγάλη ἔλλειψις δημιουργι-
κοῦ παιγνιδιοῦ. Τὰ παιδιά αὐτὰ εἶναι πάρα
πολὺ ἀπαθῆ καὶ εἴαν δριξοῦν προεργεῖαν μὲ
τὸν σκοπὸν νὰ ἐξερευνήσουν ἢ νὰ ἐκμεταλ-
λευθῶν τὸν πλοῦτον τῆς φύσεως, ὅστις ὑ-
πάρχει ἀφθονῶς πᾶσι αὐτῶν, ὑφίσταται φό-
βος νὰ ἔλθωσιν εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς ἐνή-
λικας. Αἰὰ τὸ λευκὸν ὅμως παιδί τῆς ἡλι-
κίας τῶν 8-9 ἐτῶν, τὸ παιγνίδι εἶναι ὁ φυσι-
κὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον μαθαίνει διὰ τὸν
κόσμον καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Τέταρτον. Ἡ οἰκογενεϊκὴ ζωὴ εἶναι ὑ-
περβολικῶς ἀσταθῆς. Σημαντικὸς ἀριθμὸς
μητέρων εἶναι ἄγαμοι καὶ ἐργαζόμενοι, ἀφή-
νοντας τὸ παιδί ν' ἀνατραφῆ ἀπὸ τίς για-
γίς ἢ ἀπὸ ἄλλους συγγενεῖς. Ἐπιπροσθέτως
ἡ ἔλλειψις μιᾶς σταθερᾶς πατρικῆς μορφῆς,
μὲ τὴν ὁποῖαν τὸ παιδί νὰ συνταυτισθῆ, ἐπι-
βραδύνει τὴν ἐξέλιξιν μιᾶς προσωπικότητος
ἰσχυρᾶς καὶ ἠθικῆς. Ἀκόμη καὶ εἰς οἰκογε-
νεῖας αἱ ὁποῖαι εἶναι πλήρεις, τόσαι πολλά
ἔξ αὐτῶν ζοῦν εἰς τὸ μεταίχιμον τῆς πενίας
ὥστε ἡ ἄμεση ἱκανοποίησις τῆς πείνης καὶ
τῶν σεξουαλικῶν ἀναγκῶν κατέχουν προ-
ταρχικώτερον θέσι, ἀπὸ οἰονδήποτε σκόπιμον
μακροχρόνιον πρόγραμμα, δηλ. ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ
ὁποῖον ὁ Freud καλεῖ Reality Principle (ἐμ-
μεσος ἱκανοποίησις τοῦ ἀτόμου διὰ τοῦ
φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος).
Ἡ λογικὴ καὶ ἀντικειμενικὴ σκέψις δὲν ἀνα-
πτύσσονται καλῶς ὅταν αἱ βασικαὶ ἀνάγκαι
μένουν ἀνικανοποίητοι καὶ ἡ σύνθεσις τῆς
προσωπικότητος δὲν εἶναι ὀλοκληρωμένη καὶ
ἀσφαλῆς.

Πέμπτον. Ἡ ἐκπαίδεισις διὰ τὴν μεγάλην
πλειοψηφίαν τῶν παιδιῶν τῶν Λυτικῶν Ἰν-
διῶν εἶναι σύντομος καὶ ἀνώμαλος, στερεῖ-
ται μέσων καὶ ὕλικῶν καὶ τὸ χειρότερον, ἔ-
χει εἶναι ἡ τυπικὴ καὶ αὐταρχικὴ παράδοσις,

ἀποθαρρύνουσα κάθε πρωτοβουλίαν καὶ ἐ-
λευθέραν σκέψιν. Ἡ ἐκπαίδεισις συγίσταται
ἀπλῶς εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν παιδιῶν νὰ δι-
δουν τὴν ἀπάντησιν πρὸς ἐπιθυμίαν ὁ διδάσκα-
λος. Τὸ ἐκπληκτικὸν εἶναι ὅτι ἕνας σεβαστὸς
ἀριθμὸς παιδιῶν διακονεῖ αὐτὴν τὴν κακὴν
μεταχείρισιν γιατί ἐξελίσσεται εἰς ἐπιστήμο-
νας καὶ ἡγέτας τῆς ἐρχομένης γενεᾶς. Ἐνα
ἀκόμη πρόσκομμα εἶναι ὅτι ἡ τοπικὴ ὁμιλου-
μένη διάλεκτος εἰς τὰς περισσοτέρας οἰκο-
γενεῖας εἶναι ἕνα εἶδος «σπασμένων» Ἀγγλι-
κῶν, τὰ ὁποῖα διαφέρουν κατὰ πολὺ ἀπὸ τὰ
ἑσθὰ Ἀγγλικά (Standard English) πρὸς δι-
δάσκονται εἰς τὰ σχολεῖα ὡς μία ξένη γλῶσ-
σα. Πλεῖστα δὲ ἔρευνα ἔχουν ἀποδείξει
τὴν ἀνυπολόγιστον σημασίαν τῶν λεκτικῶν ἐ-
ρεθισμάτων. Τὸ παιδί, πρὸς ἀνατρέφεται ἐν
μέσῳ οἴκειον, ἔνθα ἀκούει καὶ ἐνθαρρύνεται
νὰ ὁμιλῆ πλούσιον λόγον καὶ ἀκριβῆ, νὰ
διατυπῶν καὶ νὰ λύνη τὰ προβλήματα του
μὲ λογικὴν λεκτικὴν ὀρολογίαν, κερδίζει ἀ-
σύγκριτον ὄφελος ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀνάγνω-
σιν καὶ γραφὴν ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν πνευμα-
τικὴν του ἐξέλιξιν γενικώτερον.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν συμπεραίνεται ὅτι εἶναι
ματαιοπονία νὰ προσδοκῶμεν τὴν μέτρησιν
κληρονομικῶν ἢ φυλετικῶν διαφορῶν μὲ τὰ
tests νοημοσύνης. (Ὅπου ὑπάρχουν λίαν δια-
φορετικαὶ μορφωτικαὶ συνθήκαι τὰ ἀποτελέ-
σματα δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συγκρίνονται.
Καὶ αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰ λε-
κτικὰ tests νοημοσύνης τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτυγ-
χάνουν τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα λόγω
τῶν δυσκολιῶν τῆς γλώσσης ἢ τῆς ἔλλείψε-
ως σχολικῆς μορφώσεως. Ἀναφέρεται ἐξ
ἴσου καὶ εἰς τὰ μὴ λεκτικὰ tests κρίσεως τὰ
ὁποῖα βασίζονται εἰς εἰκόνας καὶ εἰς ἀφηρη-
μένα σχεδιαγράμματα. Ἀξιόλογα πειράματα
ἔχουν πραγματοποιηθῆ ὑπὸ τοῦ διδάκτορος
Bieshenvel εἰς Νότιον Ἀφρικὴν, τὰ ὁποῖα
δείχνουν ὅτι οἱ Ἀφρικανοὶ δὲν ἀντιλαμβάνον-
ται ἀριθμοὺς καὶ εἰκόνας κατὰ τὸν ἴδιον μὲ
τοὺς λευκοὺς τρόπον. Ὀλόκληρος ὁ πολιτι-
σμὸς των προβάλλει διαφορετικοὺς τρόπους
κατατάξεως ἀφαιρέσεως καὶ κατανοήσεως
τῶν σχέσεων ἀπὸ ἐκεῖνους πρὸς χρησιμοποιῶν
οἱ Εὐρωπαῖοι. Ὁ πολιτισμὸς των δὲν χρησι-
μοποιεῖ ἄμλλα ταυτότητος καθὼς γίνεται μὲ
τοὺς Εὐρωπαίους: Οἱ Ἀφρικανοὶ συννά δὲν
ἀντιλαμβάνονται τὸν λόγον διατὶ πρέπει νὰ
ὑποβληθῶν εἰς πνευματικὴν προσπάθειαν διὰ
νὰ ἀπαντήσουν εἰς τὸ εἶδος τῶν ἐρωτήσεων
τὰς ὁποῖας θέτει ὁ λευκὸς ψυχολόγος, ἐνῶ τὰ
παιδιά πρὸς ἔχουν μεγαλώσει εἰς προχωρη-
μένην τεχνολογικὴν κοινωνίαν ἀντιλαμβάνον-
ται καὶ εὐχαρίστως καταβάλλουν προσπάθειαν.
Μὲ αὐτὰς λοιπὸν τὰς προϋποθέσεις ἡ ἀπόδο-
σις τῶν Ἀφρικανῶν εἰς tests τὰ ὁποῖα ἔ-
χουν κατασκευασθῆ διὰ παιδιά Εὐρωπαϊῶν, δὲν
παρέχει οὐδεμίαν ἔνδειξιν τῶν βασικῶν
πνευματικῶν των ἱκανοτήτων.

(συνεχίζεται)

